

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

16. februar 2017*

»Præjudiciel forelæggelse — selvstændige handelsagenter — direktiv 86/653/EØF — samordning af medlemsstaternes lovgivning — belgisk gennemførelseslov — handelsagenturkontrakt — en i Belgien etableret agenturgiver og en i Tyrkiet etableret agent — belgisk lovvalgsklausul — lov, der ikke finder anvendelse — associeringsaftalen EØF-Tyrkiet — forenelighed«

I sag C-507/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af rechtbank van Koophandel te Gent (handelsretten i Gent, Belgien) ved afgørelse af 3. september 2015, indgået til Domstolen den 24. september 2015, i sagen:

Agro Foreign Trade & Agency Ltd

mod

Petersime NV,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta (refererende dommer), og dommerne E. Regan, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund og S. Rodin,

generaladvokat: M. Szpunar

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 13. juli 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Agro Foreign Trade & Agency Ltd ved advocaten A. Hansebout og C. Vermeersch
- Petersime NV ved advocaten V. Pede, S. Demuyenck og J. Vanherpe
- den belgiske regering ved M. Jacobs og L. Van den Broeck, som befuldmægtigede, bistået af avocat E. De Gryse og advocaat E. de Duve
- Europa-Kommissionen ved F. Ronkes Agerbeek, M. Wilderspin og H. Tserepa-Lacombe, som befuldmægtigede,

* Processprog: nederlandsk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 26. oktober 2016,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter (EFT 1986, L 382, s. 17) og af aftalen om en associering mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Tyrkiet, som blev undertegnet den 12. september 1963 i Ankara dels af Republikken Tyrkiet, dels af EØF's medlemsstater og Fællesskabet, og som blev indgået, godkendt og bekræftet på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 64/732/EØF af 23. december 1963 (Samling af Aftaler indgået af De Europæiske Fællesskaber, bind 3, s. 541, herefter »associeringsaftalen«).
- 2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en sag mellem Agro Foreign Trade & Agency Ltd (herefter »Agro«), der er etableret i Tyrkiet, og Petersime NV, der er etableret i Belgien, om diverse godtgørelser, der påstås betalt som følge af Petersimes opsigelse af den handelsagentkontrakt, som var indgået mellem de to selskaber.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 86/653

- 3 Følgende fremgår af anden og tredje betragtning til direktiv 86/653:

»[I]nden for Fællesskabet har forskellene mellem de nationale lovgivninger om handelsagentur mærkbar indflydelse på konkurrencevilkårene og på de vilkår, hvorunder dette hverv udøves, og de kan have uheldig indflydelse på handelsagenters retsbeskyttelse i forhold til deres agenturgivere samt på retssikkerheden i handelssamkvemmet; desuden vanskeliggør disse forskelle i mærkbart omfang indgåelse og gennemførelse af aftaler om handelsagenturer mellem en agenturgiver og en handelsagent med forretningssted i forskellige medlemsstater.

[S]amhandelen mellem medlemsstaterne bør foregå på samme vilkår som på et enhedsmarked, hvilket indebærer en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes retssystemer, for så vidt det er nødvendigt af hensyn til fællesmarkedets funktion; reglerne om lovkonflikter fjerner ikke de omtalte ulemper for handelsagentur, selv ikke efter udarbejdelse af ensartede regler, og gør derfor ikke den foreslåede harmonisering overflødig.«

- 4 Dette direktivs artikel 17 og 18 præciserer de vilkår, hvorunder handelsagenten har ret til godtgørelse eller erstatning for den skade, som er forårsaget af ophøret af kontraktforholdet med agenturgiveren.
- 5 Nævnte direktivs artikel 17, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at handelsagenten ved kontraktforholdets ophør får godtgørelse [...] eller skadeserstatning [...]«

Associeringsaftalen

- 6 Det fremgår af associeringsaftalens artikel 2, stk. 1, at denne har til formål at fremme en stadig og afbalanceret styrkelse af de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem de kontraherende parter under fuldt hensyn til nødvendigheden af at sikre en hurtigere udvikling af Tyrkiets økonomi og en højnelse af beskæftigelsesniveauet og livsvilkårene for det tyrkiske folk.
- 7 I dette øjemed omfatter associeringsaftalen en indledende fase, hvor Republikken Tyrkiet med støtte fra Fællesskabet skal styrke sin økonomi (som fastsat i aftalens artikel 3), en overgangsperiode, hvorunder der skal ske en gradvis oprettelse af en toldunion og en tilnærmelse af de økonomiske politikker (som fastsat i aftalens artikel 4), og en endelig fase, som bygger på toldunionen og indebærer styrkelse af samordningen af de kontraherende parters økonomiske politik (som fastsat i aftalens artikel 5).
- 8 Associeringsaftalens artikel 14, der er indeholdt i aftalens afsnit II med overskriften »Iværksættelse af overgangsperioden«, bestemmer følgende:

»De kontraherende parter enes om, på grundlag af artikel [51 TEUF], [52 TEUF], [54 TEUF] og [56 TEUF] til [61 TEUF] indbyrdes at ophæve de restriktioner, som begrænser den frie udveksling af tjenesteydelser.«

Tillægsprotokollen

- 9 Tillægsprotokollen til associeringsaftalen, undertegnet den 23. november 1970 i Bruxelles og indgået, godkendt og bekræftet på Fællesskabets vegne ved Rådets forordning (EØF) nr. 2760/72 af 19. december 1972 (Samling af Aftaler indgået af De Europæiske Fællesskaber, bind 3, s. 581, herefter »tillægsprotokollen«), der ifølge sin artikel 62 udgør en integrerende del af associeringsaftalen, fastsætter i artikel 1 vilkårene, retningslinjerne og tempoet for gennemførelse af den overgangsperiode, der er omhandlet i aftalens artikel 4.
- 10 Tillægsprotokollen indeholder afsnit II med overskriften »Bevægelighed for personer og tjenesteydelser«, hvis kapitel II omhandler etableringsret, tjenesteydelser og transport.
- 11 Tillægsprotokollens artikel 41, stk. 1, som er indeholdt i kapitel II i det nævnte afsnit II, har følgende ordlyd:

»De kontraherende parter afholder sig fra indbyrdes at indføre nye restriktioner, der hindrer etableringsfriheden og den frie udveksling af tjenesteydelser.«

Belgisk ret

- 12 Wet betreffende de handelsagentuurovereenkomst (handelsagenturlov) af 13. april 1995 (*Moniteur belge* af 2.6.1995, s. 15621, herefter »loven af 1995«) har til formål at gennemføre direktiv 86/653 i belgisk ret.
- 13 Artikel 27 i loven af 1995 har følgende ordlyd:

»Medmindre andet følger af internationale konventioner, som Belgien har indgået, er enhver aktivitet, der udøves af en handelsagent med hovedsæde i Belgien, omfattet af belgisk lov og underlagt de belgiske domstoles kompetence.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 14 Agro er et selskab i henhold til tyrkisk ret, der er etableret i Ankara (Tyrkiet), og beskæftiger sig med import og distribution af landbrugsprodukter. Petersime er et selskab i henhold til belgisk ret, der er etableret i Olsene (Belgien), og beskæftiger sig med udvikling, produktion og levering af rugemaskiner og udstyr til fjerkræmarkedet.
- 15 Den 1. juli 1992 indgik Petersime en handelsagenturkontrakt med Agros forgænger, som efterfølgende blev erstattet af Agro selv i henhold til en kontrakt, der blev undertegnet den 1. august 1996. I henhold til denne kontrakt var Agro i sin egenskab af handelsagent eneforhandler for Petersime, i sin egenskab af agenturgiver, af Petersimes produkter i Tyrkiet. Kontrakten, der i første omgang blev indgået for en periode på et år, indeholdt en bestemmelse om automatisk forlængelse hvert år i 12 måneder, medmindre den blev opsagt af en af parterne ved anbefalet brev med et varsel på tre måneder forud for udløbet af etårsperioden. Nævnte kontrakt fastsatte desuden, at den var undergivet belgisk ret, og at retterne i Gent (Belgien) var enekompetente i forbindelse med tvister.
- 16 Ved en skrivelse af 26. marts 2013 til Agro opsagde Petersime handelsagenturkontrakten med virkning fra den 30. juni 2013. Den 5. marts 2014 anlagde Agro retssag mod Petersime ved rechtbank van Koophandel te Gent (handelsretten i Gent, Belgien) med påstand om, at Petersime blev dømt til at betale opsigelsesgodtgørelse, udligningsgodtgørelse, tilbagetagning af den resterende lagerbeholdning og betaling af udestående fordringer.
- 17 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Agro til støtte for sine påstande har påberåbt sig den beskyttelse, der i loven af 1995 er fastsat for handelsagenter. I denne henseende har Agro anført, at bestemmelserne i loven af 1995 finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, eftersom parterne gyldigt har valgt, at belgisk ret skal finde anvendelse på den kontrakt, som de har indgået. Petersime har hertil gjort gældende, at det kun er de almindelige belgiske retsregler, der finder anvendelse, idet loven af 1995 kun finder anvendelse, for så vidt handelsagenten virker i Belgien, hvilket in casu ikke er tilfældet.
- 18 Den forelæggende ret har anført, at parterne udtrykkeligt har foretaget et lovvalg, hvilket i det foreliggende tilfælde er belgisk ret. Denne ret er dog af den opfattelse, at dette ikke indebærer anvendelse af loven af 1995, eftersom denne lovs territoriale anvendelsesområde begrænser sig til handelsagenter, som hovedsageligt er etableret i Belgien. Artikel 27 i loven af 1995, således som den fortolkes i belgisk ret, fører dermed til en konklusion om, at denne lov er selvbegrænsende på en sådan måde, at den mister sin bindende karakter, når handelsagenten ikke har hovedsæde i Belgien, uanset om parterne eventuelt har foretaget et generelt lovvalg til fordel for belgisk ret.
- 19 På denne baggrund har rechtbank van Koophandel te Gent (handelsretten i Gent, Belgien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Er loven af 1995, der gennemfører direktiv 86/653 i belgisk national ret, i overensstemmelse med direktiv 86/653 og/eller bestemmelserne i associeringsaftalen, hvis mål udtrykkeligt er, at Republikken Tyrkiet skal tiltræde Den Europæiske Union, og/eller med aftalerne mellem Republikken Tyrkiet og EU om ophævelse af restriktioner for den frie udveksling af tjenesteydelser imellem dem, idet denne lov bestemmer, at den kun finder anvendelse på handelsagenter med hovedsæde i Belgien, men ikke finder anvendelse, når en i Belgien etableret agenturgiver og en i Tyrkiet etableret agent har foretaget et udtrykkeligt lovvalg til fordel for belgisk lov?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 20 Indledningsvis bemærkes, at der i de indlæg, som er afgivet for Domstolen, er anført divergerende opfattelser vedrørende fortolkningen af artikel 27 i loven af 1995 og anvendelsen af denne lov, som gennemfører direktiv 86/653, på den i hovedsagen omhandlede situation.
- 21 Parterne i hovedsagen er, ligesom den forelæggende ret, således af den opfattelse, at loven af 1995 i henhold til dennes artikel 27, således som den fortolkes i den belgiske retsorden, ikke finder anvendelse på en handelsagenturkontrakt som den i hovedsagen omhandlede, inden for rammerne af hvilken agenturgiveren er etableret i Belgien, og handelsagenten er etableret i Tyrkiet, hvor den pågældende udøver den virksomhed, der udspringer af denne kontrakt, således at handelsagenten under sådanne omstændigheder ikke kan påberåbe sig den beskyttelse, der følger af nævnte lov i tilfælde af, at kontrakten opsiges, selv om de i hovedsagen omhandlede kontraktparter har foretaget et lovvalg til fordel for belgisk ret vedrørende denne kontrakt.
- 22 Den belgiske regering har derimod anført, at artikel 27 i loven af 1995 ikke har den selvbegrænsende karakter, som den forelæggende ret giver den, hvorfor denne lov finder anvendelse i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor en i Belgien etableret agenturgiver og en i Tyrkiet etableret handelsagent har foretaget et udtrykkeligt lovvalg til fordel for belgisk ret.
- 23 I denne henseende bemærkes hvad angår fortolkningen af national ret, at Domstolen i princippet skal basere sig på de kvalificeringer, der følger af forelæggelsesafgørelsen. Domstolen er ifølge fast praksis således ikke kompetent til at fortolke en medlemsstats nationale ret (dom af 17.3.2011, Naftiliaki Etaireia Thasou og Amaltheia I Naftiki Etaireia, C-128/10 og C-129/10, EU:C:2011:163, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).
- 24 Det er derfor ud fra de forudsætninger, som fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at det spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt, skal besvares.
- 25 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 86/653 og/eller associeringsaftalen skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning, der gennemfører dette direktiv i den omhandlede medlemsstats ret, og som fra sit anvendelsesområde udelukker en handelsagenturkontrakt, inden for rammerne af hvilken handelsagenten er etableret i Tyrkiet, hvor den pågældende udøver den virksomhed, der udspringer af denne aftale, og agenturgiveren er etableret i nævnte medlemsstat, således at handelsagenten under sådanne omstændigheder ikke kan påberåbe sig de rettigheder, som nævnte direktiv sikrer handelsagenter efter en sådan handelsagenturkontrakts ophør.

Om direktiv 86/653

- 26 Med henblik på at besvare det spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt vedrørende direktiv 86/653, skal det efterprøves, om en handelsagent, som i Tyrkiet udøver den virksomhed, der udspringer af en handelsagenturkontrakt, mens agenturgiveren er etableret i en medlemsstat, således som sagsøgeren i hovedsagen, er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.
- 27 Det skal fastslås, at et sådant tilfælde hverken udtrykkeligt omfattes af artikel 17 og 18 i direktiv 86/653 eller af andre bestemmelser heri. Det fremgår ikke desto mindre af Domstolens faste praksis, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (jf. bl.a. dom af 20.11.2014, Utopia, C-40/14, EU:C:2014:2389, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

- 28 I denne henseende er det ubestridt, at nævnte direktiv har til formål at harmonisere medlemsstaternes lovgivning om retsforholdet mellem parterne i en handelsagenturkontrakt (dom af 23.3.2006, *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Som det fremgår af anden og tredje betragtning til direktiv 86/653, har de i dette direktiv fastsatte harmoniseringsforanstaltninger til formål at sikre handelsagenters retsbeskyttelse i forhold til deres agenturgivere, at ophæve begrænsningerne for udøvelsen af virksomhed som handelsagent, at ensrette konkurrencevilkårene inden for EU, at fremme og forstærke sikkerheden i handelssamkvemmet og at lette samhandelen mellem medlemsstaterne ved at tilnærme deres retssystemer på området for handelsagenturer. Med henblik herpå opstilles navnlig i dette direktivs artikel 13-20 regler om handelsagenturkontraktens indgåelse og ophør (jf. i denne retning dom af 17.10.2013, *Unamar*, C-184/12, EU:C:2013:663, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis, og af 3.12.2015, *Quenon K.*, C-338/14, EU:C:2015:795, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 I denne sammenhæng har Domstolen allerede fastslået, at artikel 17 og 18 i direktiv 86/653 har afgørende betydning, da de fastsætter det beskyttelsesniveau, som EU-lovgiver har fundet rimeligt at tildele handelsagenterne i forbindelse med oprettelsen af det indre marked, og at den ordning, som med henblik herpå indføres ved dette direktiv, er ufravigelig (jf. dom af 17.10.2013, *Unamar*, C-184/12, EU:C:2013:663, præmis 39 og 40).
- 31 Domstolen har desuden præciseret, at den ordning, der er fastsat i nævnte direktivs artikel 17-19, har til formål, for de forskellige former for handelsagenter, at beskytte etableringsfriheden og en konkurrence uden fordrejninger på det indre marked, således at disse bestemmelsers overholdelse på Unionens område derfor synes nødvendig for at gennemføre EUF-traktatens formål (dom af 9.11.2000, *Ingmar*, C-381/98, EU:C:2000:605, præmis 24).
- 32 Endelig har Domstolen fastslået, at det er væsentligt for EU's retsorden, at en agenturgiver, der har hjemsted i et tredjeland, mens handelsagenten udøver sin virksomhed inden for EU, ikke blot kan omgå de nævnte bestemmelser gennem en lovvalgsklausul. Den funktion, de pågældende bestemmelser har, kræver således, at de finder anvendelse, når der er en nær forbindelse til EU, navnlig når handelsagenten udøver sin virksomhed på en medlemsstats område, uanset hvilken lov parterne har valgt at underlægge deres kontrakt (dom af 9.11.2000, *Ingmar*, C-381/98, EU:C:2000:605, præmis 25).
- 33 Når handelsagenten imidlertid, som det er tilfældet i hovedsagen, udøver sin virksomhed uden for EU, er den omstændighed, at agenturgiveren er etableret i en medlemsstat, ikke en tilstrækkelig nær forbindelse til EU med henblik på anvendelsen af bestemmelserne i direktiv 86/653 under hensyntagen til det formål, som forfølges hermed, således som det er præciseret i Domstolens praksis.
- 34 Med henblik på at ensrette konkurrencevilkårene mellem handelsagenterne inden for EU, er det således ikke nødvendigt at tilbyde handelsagenter, som er etableret og udøver deres virksomhed uden for EU, en beskyttelse svarende til den, der gælder for agenter, som er etableret og/eller udøver deres virksomhed inden for EU.
- 35 Under disse omstændigheder er en handelsagent, der som sagsøgeren i hovedsagen udøver den virksomhed, der udspringer af en handelsagenturkontrakt, i Tyrkiet, ikke omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 86/653, uanset om agenturgiveren er etableret i en medlemsstat, og handelsagenten skal dermed ikke som et ufravigeligt krav være omfattet af den beskyttelse for handelsagenter, der følger af dette direktiv.
- 36 Medlemsstaterne har derfor ikke pligt til at vedtage harmoniseringsforanstaltninger alene i medfør af direktiv 86/653 for så vidt angår handelsagenter, der befinder sig i omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede, og dette direktiv er dermed ikke til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede.

Associeringsaftalen

- 37 For så vidt som den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt den beskyttelsesordning, der er fastsat i direktiv 86/653, i lyset af aftalerne mellem Republikken Tyrkiet og EU om ophævelse af restriktioner for den frie udveksling af tjenesteydelser imellem dem i forbindelse med associeringsaftalen, finder anvendelse på en i Tyrkiet etableret handelsagent, mens agenturgiveren er etableret i en medlemsstat, skal det undersøges, om anvendelsen af direktiv 86/653 på handelsagenter, som er etableret i Tyrkiet, kan udledes af associeringsaftalens bestemmelser, dvs. nævnte associeringsaftales artikel 14 og tillægsprotokollens artikel 41, stk. 1, vedrørende sådanne kontrakter.
- 38 Hvad angår associeringsaftalens artikel 14 følger det ganske vist af denne bestemmelses ordlyd og af formålet med nævnte associeringsaftale, at principperne indeholdt i artikel 45 TEUF og artikel 46 TEUF samt i traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser i videst muligt omfang skal overføres på tyrkiske statsborgere for at ophæve restriktionerne for den frie udveksling af tjenesteydelser mellem de kontraherende parter (dom af 21.10.2003, Abatay m.fl., C-317/01 og C-369/01, EU:C:2003:572, præmis 112 og den deri nævnte retspraksis).
- 39 Fortolkningen af EU-rettens bestemmelser vedrørende det indre marked, herunder traktatbestemmelserne, kan imidlertid ikke automatisk overføres til fortolkningen af en aftale, som EU har indgået med et tredjeland, bortset fra de tilfælde, hvor det fremgår af selve aftalen (dom af 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 I denne henseende har Domstolen allerede fastslået, at anvendelsen af udtrykket »på grundlag af« i associeringsaftalens artikel 14 ikke forpligter de kontraherende parter til som sådan at anvende traktatbestemmelserne om fri udveksling af tjenesteydelser eller de bestemmelser, der er vedtaget til gennemførelse heraf, men kun til at tage dem i betragtning som en inspirationskilde i forhold til de foranstaltninger, der skal vedtages med henblik på at forfølge de målsætninger, som er fastsat i aftalen (dom af 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, præmis 45).
- 41 Hvad desuden navnlig angår associeringen mellem EU og Tyrkiet har Domstolen allerede fastslået, at det for at afgøre, om en EU-retlig bestemmelse kan anvendes analogt inden for rammerne af associeringsaftalen, er nødvendigt at sammenligne formålet med associeringsaftalen og den sammenhæng, hvori den indgår, på den ene side, med det EU-retlige instruments formål og sammenhæng, på den anden side (dom af 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, præmis 48).
- 42 Det bemærkes dog, at associeringsaftalen og tillægsprotokollen grundlæggende tilsigter at bidrage til Tyrkiets økonomiske udvikling og dermed udelukkende har et økonomisk formål (jf. i denne retning dom af 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, præmis 50).
- 43 Udviklingen af økonomiske friheder for at muliggøre en generel fri bevægelighed for personer svarende til den, der ifølge artikel 21 TEUF gælder for unionsborgere, er ikke formålet med associeringsaftalen. Et generelt princip om fri bevægelighed for personer mellem Tyrkiet og EU er således hverken fastsat i denne associeringsaftale eller i tillægsprotokollen. Associeringsaftalen garanterer desuden kun indrømmelsen af visse rettigheder på den enkelte værtsmedlemsstats område (jf. i denne retning dom af 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, præmis 53).
- 44 Inden for EU-retten hviler beskyttelsen af etableringsfriheden og den frie udveksling af tjenesteydelser til gengæld – ved hjælp af den ordning der i forhold til handelsagenter er fastsat ved direktiv 86/653 – på formålet om at oprette et indre marked, hvorved forstås et område uden indre grænser, ved at fjerne alle hindringer for oprettelsen af et sådant marked.

- 45 De forskelle, der findes mellem traktaterne og associeringsaftalen vedrørende det formål, som disse forfølger, er således til hinder for, at den beskyttelsesordning, der i forhold til handelsagenter er fastsat i direktiv 86/653, i forbindelse med nævnte associeringsaftale kan anses for at omfatte handelsagenter, som er etableret i Tyrkiet.
- 46 Det forhold, at Republikken Tyrkiet har gennemført dette direktiv i national ret, således som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, ændrer ikke ved ovennævnte konklusion, idet en sådan gennemførelse ikke følger af en med associeringsaftalen pålagt forpligtelse, men af dette tredjeheds vilje.
- 47 Hvad angår tillægsprotokollens artikel 41, stk. 1, fremgår det af fast retspraksis, at den »stand still«-klausul, der er fastsat i artikel 13 i Associeringsrådets afgørelse nr. 1/80 af 19. september 1980 om udvikling af associeringen, der er knyttet til associeringsaftalen, og i tillægsprotokollens artikel 41, stk. 1, generelt forbyder indførelse af enhver ny national foranstaltning, som har til formål eller følge, at en tyrkisk statsborgers udøvelse af en økonomisk frihed på den omhandlede medlemsstats område underkastes betingelser, som er mere restriktive end dem, der fandt anvendelse på den pågældende, da den nævnte afgørelse eller den nævnte tillægsprotokol trådte i kraft i forhold til denne medlemsstat (dom af 12.4.2016, Genc, C-561/14, EU:C:2016:247, præmis 33).
- 48 Det fremgår heraf, at tillægsprotokollens artikel 41, stk. 1, kun omhandler de tyrkiske statsborgere, som udøver deres etableringsfrihed eller leverer tjenesteydelser i en medlemsstat.
- 49 En i Tyrkiet etableret handelsagent, der som sagsøgeren i hovedsagen ikke udfører tjenesteydelser i den omhandlede medlemsstat, er derfor ikke en del af den personkreds, der er omfattet af denne bestemmelses anvendelsesområde.
- 50 Det er dermed ikke nødvendigt at undersøge, om loven af 1995 udgør en »ny begrænsning« som omhandlet i tillægsprotokollens artikel 41, stk. 1.
- 51 Under disse omstændigheder skal det konkluderes, at associeringsaftalen heller ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede.
- 52 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at direktiv 86/653 og associeringsaftalen skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, der gennemfører dette direktiv i den omhandlede medlemsstats ret, og som fra sit anvendelsesområde udelukker en handelsagenturkontrakt, inden for rammerne af hvilken handelsagenten er etableret i Tyrkiet, hvor den pågældende udøver den virksomhed, der udspringer af denne kontrakt, og agenturgiveren er etableret i nævnte medlemsstat, således at handelsagenten under sådanne omstændigheder ikke kan påberåbe sig de rettigheder, som nævnte direktiv sikrer handelsagenter efter en sådan handelsagenturkontrakts ophør.

Sagens omkostninger

- 53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter og aftalen om oprettelse af en associering mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Tyrkiet, som blev undertegnet den 12. september

1963 i Ankara dels af Republikken Tyrkiet, dels af EØF's medlemsstater og Fællesskabet, og som blev indgået, godkendt og bekræftet på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 64/732/EØF af 23. december 1963 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, der gennemfører dette direktiv i den omhandlede medlemsstats ret, og som fra sit anvendelsesområde udelukker en handelsagenturkontrakt, inden for rammerne af hvilken handelsagenten er etableret i Tyrkiet, hvor den pågældende udøver den virksomhed, der udspringer af denne kontrakt, og agenturgiveren er etableret i nævnte medlemsstat, således at handelsagenten under sådanne omstændigheder ikke kan påberåbe sig de rettigheder, som nævnte direktiv sikrer handelsagenter efter en sådan handelsagenturkontrakts ophør.

Underskrifter